Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Unió Szolidaritási Alapjának jövőjéről

(COM(2011) 613 final)

(2012/C 181/10)

Előadó: **Joost VAN IERSEL**

Felelős: **Marco THYSSEN**

2011. október 6-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának az Európai Unió Szolidaritási Alapjának jövőjéről

COM(2011) 613 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és szociális kohézió" szekció 2012. március 7-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. március 28–29-én tartott, 479. plenáris ülésén (a március 28-i ülésnapon) 139 szavazattal 2 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. **Következtetések**

1.1 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a jelenlegi válság igen nagy óvatosságra inti a tagállamokat és az EU-t a túlköltekezés tekintetében. Ennek fényében teljes mértékben megérti, hogy a Tanács vonakodik bővíteni a lehetőségek körét az Európai Unió Szolidaritási Alapja (EUSZA) keretében.

1.2 Ugyanakkor az EGSZB fel szeretné hívni a figyelmet az EUMSZ egyes új rendelkezéseire, nevezetesen a 4., 174. és 222. cikkekre, amelyek kiemelik az Unió és a tagállamok közös felelősségét a természeti és terrorizmushoz kötődő „katasztrófák" kezelésében az Unió egész területén. E rendelkezések megmutatják, hogy igen különleges feltételek esetén az EU nemcsak társadalmi-gazdasági érdekek közösségének, hanem sorsközösségnek is tekintendő. Ez volt egyébként a fő mozgatórugója az EUSZA létrehozásának is 2002-ben, amikor több tagállamban nagymértékben megáradtak a folyók.

1.3 Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy ha átfogóan vizsgáljuk a kohéziós területeket, láthatjuk, hogy létezik egy közös sors, amelyben az Unió minden polgára osztozik, és amelyért valamennyien felelősek. A Tanácsnál folytatott hosszadalmas viták eredményét tekintve az EGSZB csalódással veszi tudomásul, hogy egyelőre hiányzik e szellemiség. A Tanács által a vitákban a „szubszidiaritás"-ra helyezett erős hangsúly hasonló szemléletet tükröz.

1.4 Az EGSZB egyetért valamennyi gyakorlati kiigazítással, amelyet az Európai Bizottság javasol az EUSZA-rendelet kapcsán abból a célból, hogy az Alap üzletszerűbben működjön, és kevésbé legyen bürokratikus jellegű és időigényes a kedvezményezettek számára.

1.5 Az EGSZB különösen annak szükségességét emeli ki, hogy növekedjen az Unió társfinanszírozásának ismertsége, amikor katasztrófa idején pénzügyi támogatást nyújt. Az eljárások jelenleg tisztán adminisztratív jellegűek. Az uniós kifizetések gyakran hónapokkal a katasztrófa után teljesülnek, ami az eljárás technikai, sőt, személytelen természetét mutatja. Ennek eredménye egyelőre épp ellenkezője az empátia közös kifejezésének, pedig az EGSZB szeretné, ha azt határozottabban hangsúlyoznák.

1.6 Az EGSZB megfontolásra ajánlja azt a javaslatot, hogy az EUSZA-forrásokat illesszék közvetlenül az EU költségvetésébe, a kifizetések felgyorsításának és az Unió tevékenységei közismertté tételének gyakorlati eszközeként.

2. **Bevezetés**

2.1 Az Európai Unió Szolidaritási Alapját (EUSZA) 2002-ben hozták létre, uniós eszközt alakítva ki ezáltal a jelentős természeti katasztrófák megválaszolására. Akkoriban az EGSZB maradéktalanul támogatta az Alap létrehozását. ([1])

2.2 Az eredeti 2002-es rendeletben előirányozták annak jövőbeli, 2006 végéig történő felülvizsgálatát. Ennek érdekében az Európai Bizottság 2005-ben elvégezte az EUSZA első áttekintését. Az EGSZB még ugyanebben az évben észrevételezte az

([1]) Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: Javaslat tanácsi rendeletre az Európai Unió Szolidaritási Alapjának létrehozásáról; HL C 61/30, 2003.3.14., 187. o.

ez alapján készült bizottsági javaslatot. ([2]) Az EGSZB több javaslatot is tett, elsősorban az Alap hatályának az aszályokra való kiterjesztésére, az intervenciós küszöbök leszállítására és az Európai Bizottság mérlegelési jogkörének bővítésére vonatkozóan.

2.3 A Tanács végül elutasította az Európai Bizottság által javasolt változtatásokat, amelyeket az Európai Parlament (EP) nagymértékben üdvözölt. E javaslatok a rendelettel kapcsolatos gyakorlati tapasztalatokon alapultak, és magukban foglalták például az Alap hatályának a természeti katasztrófákon túlra való kiterjesztését, az alkalmazási kritériumok átláthatóságának és célzottságának növelését, továbbá a bürokratikus és időigényes eljárások kiigazítását, amelyek gátolják a gyors válaszadási képességet és a láthatóságot.

2.4 2011-ben az Európai Bizottság úgy határozott, hogy közleményt terjeszt elő az EUSZA jövőjéről az Alapról szóló átfogó vita újraindításának céljával. Jelen EGSZB-vélemény e közlemény kapcsán tesz észrevételeket.

2.5 Az EUSZA-eljárások időigényes és bürokratikus mivoltát illetően érdemes megemlíteni, hogy az Európai Bizottság nem saját kezdeményezésére, hanem tagállami formális kérelmekre válaszul lép fel, amihez idő szükséges. Minden kérelmezést hosszas eljárás követ az Európai Bizottság, az Európai Parlament és a Tanács részéről a költségvetési keret jóváhagyására irányulóan, majd pedig a kérelmező tagállamnak a pénzügyi támogatás iránti kérelmet további dokumentumokkal kell alátámasztania.

2.6 Az Európai Bizottság szerint mindez „azt az összeadódó hatást eredményezi, hogy a támogatások sok esetben csak a katasztrófát követő 9–12 hónappal, gyakran még később kerülnek kifizetésre". ([3])

2.7 A költségvetési vonzatoktól való félelem állandó szkepticizmust és ellenállást szült. „Katasztrófa" esetén a „szubszidiaritás" továbbra is vezérelv. A tagállamok nagy többségének a Szolidaritási Alap jogalapjának és működésének komolyabb módosításaival szembeni ellenállása 2010-ben is megerősítést nyert.

2.8 Az Európai Bizottságot elismerés illeti az EUSZA működésének kibővítésére tett erőfeszítéseiért, mivel az értékelések azt mutatják, hogy az Alapból történő támogatások nagyon jó eredményeket hoztak. Másrészről a visszautasított kérelmek frusztrációhoz vezettek, ami árt az EU jó hírnevének.

2.9 A politikai vita jelenlegi állása valószínűleg nem sok mozgásteret hagy azoknak, akik az EUSZA-támogatást „katasztrófák" új kategóriáira akarják kiterjeszteni, és azoknak sem, akik a regionális katasztrófákra vonatkozó küszöbértékeket kívánják módosítani, illetve e kategória kritériumain kívánnak lazítani.

([2]) Az EGSZB véleménye az alábbi tárgyban: Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az Európai Unió Szolidaritási Alapjának létrehozásáról; HL C 28/14, 2006.2.3., 69. o.

([3]) COM(2011) 613 final, 2.3. pont utolsó bekezdés.

3. Az EGSZB megjegyzései az Európai Bizottság javaslataihoz

3.1 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a jelenlegi körülmények között az EUSZA módosításait a 2002-es rendelet homályos pontjainak tisztázására és működőképességének javítására kell korlátozni. Az Alap működésével kapcsolatos tisztázásoknak mindenképpen törekedniük kell az Alap közismertségének növelésére.

3.2 Amint azt az Európai Bizottság is megjegyzi, annak pontosabb meghatározása, hogy az Alapból csak természeti katasztrófa esetén nyújtható támogatás, segíthet kizárni a nemkívánatos jogi problémákat. Ez egy már számos tagállam által szóvá tett problémát orvosolna, és csökkentené azon esetek számát, amikor az érintett tagállamoknak szükségtelenül csalatkozniuk kell.

3.3 Az EGSZB egyetért azzal, hogy a természeti katasztrófákra való korlátozás nem zárja ki az ilyen katasztrófák „láncreakció-szerű hatásaként" például ipari létesítményekben vagy kórházakban és egyéb egészségügyi intézményekben keletkezett károk támogatási jogosultságát. Jóllehet ilyen esetekben általában nemcsak közszolgáltatások, hanem magántevékenységek is érintettek, erősen indokolt ezeket is a kedvezményezettek körébe vonni, ha például foglalkoztatókként a regionális társadalmi keret részét képezik.

3.4 A tapasztalatok azt mutatják, hogy a „rendkívüli regionális katasztrófák" egyes következményeinek értelmezése komoly problémák forrása. Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság javaslatával abban, hogy a regionális katasztrófákra vonatkozó feltételeket egyszerű és objektív alapra kell helyezni, a „jelentős katasztrófák" fogalommeghatározásához hasonló módon. Amint azt az Európai Bizottság által végzett szimuláció mutatja, a végeredmény szempontjából a jelenlegi definícióhoz képest ez alig hozna változást, viszont sok kérelmet eleve be sem adtak volna, mivel egyértelmű lett volna, hogy nem jogosultak EUSZA-támogatásra.

3.5 Az Európai Bizottság joggal bírálja a támogatások kései rendelkezésre bocsátását. Az EGSZB maradéktalanul egyetért ezzel (lásd még fent a 2.6. pontot). Az EGSZB úgy véli, hogy mindent meg kell tenni az eljárások felgyorsítása és ezáltal az EUSZA reakcióképességének és ismertségének javítása érdekében.

3.6 Ezzel kapcsolatban az EGSZB egyetért az Európai Bizottság azon javaslatával, hogy a rendelet adjon lehetőséget előleg fizetésére, melyet vissza kellene fizetni, ha a kérelmet a szabályok alapján elutasítják.

3.7 Az EGSZB határozottan egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az eljárások lerövidíthetők és egyszerűsíthetők, és ahol csak lehetséges, erre kell törekedni. A határozatok összevonása könnyen megvalósítható mind az Európai Bizottságon belül (a jelenlegi rendszerben négy van), mind pedig a tagállamokban (jelenleg kettő létezik). Az Európai Bizottság nagyon helyesen jelenti ki, hogy az eljárások egészen egyszerű kiigazításával rengeteg időt lehet megtakarítani.

3.8 Igen sokatmondó és nagyon kívánatos az Európai Bizottság azon javaslata, hogy a rendelet kifejezetten és konkrétan írja elő, hogy a kedvezményezett tagállamok részletezzék, hogy a katasztrófamegelőzéssel, -kezeléssel és -értékeléssel foglalkozó uniós jogszabályok végrehajtása révén, a levont tanulságok alapján és éghajlatváltozással kapcsolatos intézkedések bevezetésére kötelezettséget vállalva hogyan előzik meg újabb katasztrófák bekövetkeztét.

3.9 Az Európai Bizottság kifejezetten megemlíti az EUMSZ 222. cikkét, amely előírja, hogy terrortámadás, illetve természeti vagy ember okozta katasztrófa esetén az Unió és tagállamai a szolidaritás szellemében együttesen lépnek fel. Megemlíthetjük még, hogy az EUMSZ a 4. és a 174. cikkben most először a „területi kohéziót" is az EU és a tagállamok megosztott hatáskörébe tartozó területek közé sorolja; a „területi kohézió" előmozdítása terén az Uniónak fokozottan figyelnie kell az állandó természeti hátrányban lévő régiókra.

3.10 Ezek a rendelkezések nemcsak az összes uniós szereplő megosztott hatásköreit tükrözik, hanem a sorsközösség vállalására is utalnak. Az Európai Bizottság többszöri javaslataira adott tanácsi reakciók és egyéb megkérdezett felek észrevételei alapján egyértelmű, hogy a tagállamok nem feltétlenül hajlandóak a sorsközösség szellemében cselekedni. Ez azt is megmagyarázza, hogy miért fektetnek egyre nagyobb hangsúlyt a „szubszidiaritásra".

Kelt Brüsszelben, 2012. március 28-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke

Staffan NILSSON